

punt i seguit

SOBRE LA PLANIFICACIÓ DE LA NOSTRA CULTURA

Resta prou ben establert que una cultura pel fet d'haver esdevingut mil·lenària no s'estalvia de cap dificultat dels temps actuals, ni és de cap manera immune al risc de les davallades més vertiginoses. Perquè la història, si mai ha tingut algun respecte als mil·lenis, el que és ara l'ha perdut del tot. Si una cultura es refiava, doncs, de la seva «mil·lenarietat» s'exposaria a convertir-se en passat gloriós, en mostra estatuària i museu de tradicions venerables per a nostàlgics autòctons i sota protecció oficial.

Sense anar més enllà, de davallades, ací en sabem alguna cosa. La cultura catalana, «universal», a la mesura de l'època, a l'Edat Mitjana, assolí d'esdevenir una irrisorieta certa quan, progressivament, deixaren d'anar conjuminades les tres accions principals: la de la política, la de l'economia i la del sector de les lletres i de les arts, altrament dit de «l'esperit»; és a dir que, quan una de les accions fou «província», tot es convertí en provincial. Els sucursalismes actuals no fan sinó continuar en aquesta línia mental, que correspon als segles de desintegració: sense adonar-se'n i tot, provincialitzen, s'installen en la desintegració i la serveixen.

Però quan la davallada s'aturà i començà, entre les grisors i lentituds que sabem, un retrobament, calgué una voluntat de concertar tots els ressorts. Era lògic, ja que enfront del desordre (i de l'exasperació de la impotència entre químers i indiferents, despersonalitzats) no hi podia haver sinó una confusa, incipient, planificació. Fins i tot, una mena de planificació inconscient. En algun aspecte, segons les condicions del moment històric i les característiques de cada grup i de cada tendència, «els batuts» es retrobaren «soldats». En realitat no era sinó això, i per tant no es pot parlar de «planificació», ni de bon tros. Es tracta, a tot estirar, d'una consciència confluent. Amb tot, si repassem la nostra història contemporània hi trobem els moments de certa planificació cultural des de dalt, és a dir, des d'una forma o altra de poder, i diverses etapes de «planificació» molt reeixida, des de la base.

El grau d'assoliment «cultural» depèn, és clar, de la situació històrica, però en depèn, sobretot, en la mesura que des de dalt o des de la base sigui assolible la planificació. Hom reeixia a fer una Escola Industrial o una Universitat Autònoma, camins de la «normalitat» i de la «professionalització» vinculats del ressort del poder. Ara cal fer-ho, i en crisi, des de la base.

JOAN TRIADÚ.

carnet de notes

L'ADÉU A LA DÈCADA DELS SEIXANTA

D'aquí a dos mesos haurà acabat una nova dècada, la dels 60. Quin caramull de canvis s'han produït al país! I que lluny hem viscut, malgrat tot, del progrés real que ha menat l'home a la lluna o ha commogut tantes àrees oprimides! En relació amb les dues dècades anteriors, la nostra cultura ha experimentat alguns canvis positius; en relació amb la dels 30, aquests canvis han estat quasi insignificants i, en relació amb l'ideal que tenim el dret de proposar-nos, han estat francament irrisoris. En un clima general més distès, alguns dels senyorassos que mouen els fils de la vida pública han començat a fomentar una versió mig folklorica mig sentimental de la cultura vernaclea que fins ha comptat amb dos o tres racons informatius i amb algun premi de notòria ambigüitat. El pas de l'autarquia a l'aparença d'una societat de consum en vies de realització, tanmateix, ha permès que algunes capes de la burgesia liberal proveessin d'assentar les bases d'una cultura anava a dir oficiosa, més incisiva i consistent que l'anterior però que ha limitat massa la urgència dels problemes als codis del principi de segle. I a la vegada ha permès que sorgissin una sèrie de grups inconformistes que han provat de crear-ne una d'**underground**, oberta i dinàmica, que ha propugnat una acció més o menys concreta sense disposar dels mitjans necessaris per a programar-la ni dur-la a terme. Tal volta un dels moviments més vius ha estat el de la cançó, que les ha compromeses totes i que diuen si fa aigües. I, sobretot, el que el darrer, l'**underground**, insinua per tal d'aprofitar i potenciar algunes formes populars d'expressió. Al marge d'aquests tres nivells, sempre en tensió, la tribu triomfalista o acritica ha maldat per construir una cultura en termes forasters i dirigida amb preferència a públics també forasters. Bona part dels seus corifeus han navegat per mars deliciosament provincians, cavernaris. D'altres han compartit l'ideal **underground**, però, paternalistes, ambigus o mossegaires, han fet el joc als cavernaris en molts aspectes i en nom de no sé quin internacionalisme de via estreta. I, per sota dels uns i dels altres, la gran massa de la població, indígena o immigrada, ha campat pel seu compte tot devorant els aliments proporcionats pels mitjans de comunicació permesos o per les editorials dites de consum. Així les coses, la dècada començà amb aires de compromís i amb uns ideals de vida confortables; amb el temps, els ideals han fet crisi d'una manera espectacular i han deixat molta gent a la intempèrie; ja al final, la revolta dels joves s'ha orientat cap a solucions orientaloïdes i hedonístiques o cap a actituds protestatàries cada vegada més violentes. L'ordodòxia i el pacifisme del 1960 han esdevingut heterodòxia de sang i fetge sense que fins ara hagi aportat uns alternatives clares i raonables. Apareixeran, les alternatives, durant els 70? — J. MOLAS.

el melic del món

MITOLOGIES DE LA NOVA GENERACIÓ

La querella sobre l'anomenada sensibilitat «camp» encara no ha esclatat: malgrat que se sap que té alguns enemics entre les files de la generació cultural més jove, aquests, de moment, operen amb prudència. Mentrestant, Terenci Moix reclama la patent d'introducció entre nosaltres; Eugeni Trias teoritza des dels diaris; Pere Gimferrer, pels que el coneixem, n'és l'encarnació vivent, i Manuel Vázquez Montalbán — en els seus recents articles de «Triunfo» — es qualifica com l'historiador mordaç del «camp» espanyol. Cal afegir que d'altres membres de la generació, com Joan de Sagarra, s'han ocupat recentment del tema.

No cal dir que la denominació «camp» ens ve de fora. Susan Sontag és, per ara, qui millor l'ha definida: es tracta d'una actitud més o menys **snoob** que accepta i assoleix la democratització de la cultura, essencialment a través de l'impacte dels **mass media**. Juguen un paper important en l'establiment d'aquesta sensibilitat les mitologies pròpies de cada generació: i els mites de la generació més jove van — almenys entre nosaltres, i és només un exemple — d'Yvonne de Carlo a Ernesto Guevara, és a dir, els representants de tota una complexa gamma d'estímul vital i socials que, fonamentalment, ja no pertanyen — com havia passat a les generacions d'avant-guerra — al món de la cultura clàssica, aristocràtic-literària. El mite és una paraula i un missatge, com diu Roland Barthes. Ara: aquesta paraula (**parole**) no cal que sigui oral o escrita, en el tradicional sentit literari. El cinema, la fotografia, el reportatge polític, l'esport, els espectacles, la publicitat..., tot pot servir de suport a la paraula mítica. I aquesta paraula és, més que res, un signe que demana una investigació sobre la seva significació. Com que no és aquest el lloc d'intentar-la, ens limitarem a dir que no hi ha més que una actitud possible per a comprendre la sensibilitat de la nova generació: acceptar els seus mites i intentar d'establir-ne el codi, és a dir, la semiologia apta per a la comprensió dels signes que són aquests mites. La sensibilitat «camp» — diu Susan Sontag — ens atrau i ens ofèn. En efecte, no tots els temps són clàssicament rodons i perfectes: més aviat tendeixen a ésser contradictoris i mancats. Que la sensibilitat «camp» — que busca moltes vegades l'exaltació del **mal gust** i de la vulgaritat popular — sigui una sensibilitat molt estesa en la generació jove només vol dir que aquesta reclama un dret inalienable: el de viure plenament les contradiccions del seu temps, les quals poden fer d'un sarcasme la condició de la seva veritat.

J. M. CASTELLET.